

I

1. Korvpalliklubi Tel Avivi Maccabi koduhall, Iisraeli suurim sisehall kannab nimetust ... Arena.

- a) Ericsson
- b) Nike
- c) Nokia
- d) Samsung

2. Transnistria on Moldovast 1990. aastal eraldunud riiklik moodustis. Pindala 4163 ruutkilomeetrit. Missugune on aga Transnistria elanike arv (2007 hinnanguliselt)?

- a) 537 000
- b) 920 000
- c) 1,35 milj
- d) 2,11 milj

3. Eelmise aasta lõpus ühines Eesti Schengeni viisaruumiga, millesse ei kuulu siiski kaks nn vana Euroopa Liidu liikmesriiki. Missugused?

- a) Suurbritannia ja Iirimaa
- b) Hispaania ja Portugal
- c) Itaalia ja Austria
- d) Taani ja Iirimaa

4. 1928. aastal läks Eesti Vabariik üle kroonile. Seni oli Eesti raha jaoks paber tulnud Räpina paberivabrikust, mis aga oli 1927. aastal pankrotti läinud. Selle tõttu otsustati tuua paber ühest teisest riigist, ning valdavalt just sealt tuli paber kroonide jaoks 1940. aastani. Millisest riigist?

- a) Island
- b) Läti
- c) Suurbritannia
- d) Poola

5. Koletis ehk madu-nümf: Phorkyse tütar ja Typhoni abikaasa, möödujate varitseja, temast põlvnesid Kerberos, Orthos, Lerna hydra, Kimäär, Sfinks ja Nemea lõvi, legendi järgi magas ka Heraklesega, kellele sünnitas 6 surelikku last.

- a) Skylla
- b) Styx
- c) Keto
- d) Echidna

II

6. See poliitik juhtis 1920-21 ja 1936-40 spordiseltsi Kalev, ta sai 1920 Eesti Spordilehe toimetajaks, 1924 Eesti Olümpiakomitee eluaegseks liikmeks, 1930 Eesti Jalgpalli Liidu esimeheks, 1933 Eesti Spordi Keskliidu esimeheks. Ta oli kõigi EW aegsete parlamentide liige, 1921-29 ajalehe Vaba Maa peatoimetaja, Eesti Tööerakonna esimees, 1923-24 sõjaminister, 1930-31 ja 1932-33 kohtu- ja siseminister. Sündinud 1894, hukati 1941. Kes?

7. Simón Bolívar (ehk Simón José Antonio de la Santísima Trinidad Bolívar Palacios y Blanco) jõudis olla nelja praegu eksisteeriva riigi presidendiks. Kolm õiget annab 1 p.

8. Pikaäegne USA Kongressi liige Jeanette Rankin (1880-1973) on USA ajaloos ainulaadsusega silma paistnud kahel korral (1916. ja 1941. aastal). Millega?

9. USA suursaadik Henry Morgenthau sen avaldas 1918. aastal oma meenutusteraamatu "Ambassador Morgenthau's Story," mis on olnud ühe üldtuntud, kuid teravaid vaidlusi tekitava sündmustiku kõige detailsemaid kaasaegseid kirjeldusi. Millise sündmustiku?

10. Kes kõneleb? (heliplaadilt)

III

11. Küsitav koeratõug on pärit Prantsusmaalt, kus teda kasutati karja- ja valvekoerana. Ka tänapäeval on see koer Prantsusmaal levinud ja populaarne toug, teda kasutatakse töö- ja harrastuskoerana. Ta on keskmist kasvu, turjakorgus 35-70 cm, kaal u 50 kg. Karvakate on karm, tihe ja lühike, värvuselt black and tan voi arlekiin.

12. Ta (*Dromaius novaehollandiae*) on omasuguste hulgas Austraalia pikim (1,6-1,9 m). Ta kaalub tavaliselt 30-45 kg. Enamasti ta väldib rahvarohkeid kohti, metsi ja kuivi piirkondi. Tasmaanias suri ta välja peatselt pärast 1788. aastat. Austraalias arvatakse ainsa alles jäänud liigi esindajaid elavat kuni 725 000.

13. Maailma ohustatuim imetajaliik *Lipotes vexillifer*, hiinapärase nimega *baiji* kuulutati Hiina võimude hoolimatuse tulemusel mullu juba välja surnuks, kuigi mõni päev varem oli üks kohalik elanik näinud veel elusat isendit. Millise nime all me seda Eestis teame?

14. See farmatseut ja botaanik (1858-1928) oli sündinud Tallinnas, õppis kubermangugümnaasiumis. Oli Tallinna Raeapteegi omanik ja juhataja. Kutsetöö kõrvalt huvitunud botaanikast. Tema uurimisobjektiks oli vormi- ja hübriididerohke kastikute perekond. Ta on kogunud kodumaa taimede suure herbaariumi. Temanimeline väljapanek on praegu Eesti Loodusmuuseumis. Kes?

15. Kõik teist on ilmselt vähemalt korra proovinud tekiilat (tequilat). Missugusest taimest aga tehakse tekiilat? Vastavat taimet kasvatatakse Mehhiko kindlates piirkondades, mis on seadusega määratud.

IV

16. Selle 1488 m kõrge vulkaani purset kirjeldati esmakordselt 1104. aastal, kui selle jalamil hävis mitu asundust. Viimane suurem purse vallandus 2000. aastal. Kohaliku helilooja Jon Leifi samanimelist heliteost on kutsutud ka “kõige valjemaks klassikaliseks muusikaks,” kuna sisaldab kõige kärarikkamaid instrumente.

17. See praegune riik sai omale nime alles 1899. aastal kui loodi kaks Briti protektoraati Põhja-... ja Lõuna-..., mis ühendati 1914. aastal üheks ... kolooniaks. Iseseisvus ta koloniaalvõimude seatud piirides 1960. aastal, kuigi juba 1967 ähvardas käriseda tükkideks. Täna on selle riigi rannik üks piraatluse lemmikpiirkondi.

18. Nikosia on Küprose pealinn, mis on aga jagatud nagu omal ajal Berliin. Nikosia on pealinn ka nn Põhja-Küprose Türgi Vabariigile. Nikosia sai talle nimeks, sest risticõdijad ei suutnud varasemat nime hääldada. Missugune on selle linna eelnenud nimi, mida võib kohata ka praegustel kaartidel?

19. Selle rahvusparki territooriumil leidub järgmisi loomi. Sageli võib kohata rebast *Lycalopex culpaeus*. Guanako on peaaegu aasta läbi mägedes, laskudes orgudesse ainult talveks. Harvem võib kohata lendlast *Myotis albescens*, hiirt *oligoryzomys longicaudatus* ja küülikhamstrit *Reithrodon auritus*. Mere ääres leidub saarmas *Lontra provocax*. Kõige silmatorkavamad linnud on avamaadel ja rannas elutsevad niidu-nõsuhani, mets-nõsuhani ja meri-nõsuhani. Tuntud on sealsed linnud *Spheniscus magellanicus*. Metsades torkab silma kuningrähn *Campephilus magellanicus* ja papagoi *Enicognathus ferrugineus*. Kahepaiksed puuduvad täielikult.

20. Eesti ja ühtlasi Põhja-Euroopa mahult suurim rändrahn asub ühe neeme esisel meres. Maapealse osa maht 930 m³, ümbermõõt 49,6 m, kõrgus 7,6 m, mass umbes 2500 tonni. Muide, 8. augustil 1976 sooritas üks purjus piirivalvur sealses külas veretöö, mõrvates kuus vabariiklikul gaasitöötajate kokkutulekul viibinud inimest, oma kaaslast ja ka iseenda. Küsime selle rahnu ja ka neeme (mis kattub küla omaga) nime, mille esisel ta asub.

V

21. Mis ühendab järgmisi tegelasi: Lawrence Fletcher, ... , Richard Burbage, Augustine Phillips, John Heminges, Henry Condell, William Sly, Robert Armin, Richard Cowley? Aastaarv oli siis 1603. Küsime puuduva tegelase ja neid ühendava asutuse nime.

22: See ajakirjanik, luuletaja ja näite- ning vestekirjanik, teatri- ja kirjanduskriitik (1883-1952) sai omal ajal tuntuks varjunime all Milli Mallikas. Ta oli esseerina ka aktiivne poliitikaareenil, olles 1918-19 Maapäeva sekretäri abi. Täpselt sama nime kandis muide ka keemikust akadeemik, kes elas 1900-1976.

23: 1969. aastal Fullertonis Californias sündinud lauljatar sai tuntuks 1986. aastal rajatud ansambli No Doubt solistina, hiljem on teinud endale nime ka soolokarjääriga. Kes?

24. Selle arhitekti suuremate tööde hulka kuuluvad:

- Mõisaküla puukirik (1933)
- Rakvere gümnaasium (1935)
- Rakvere Pauluse kirik (1935)
- Toompea lossi juurdeehitused (1935–1936)
- Kadrioru administratiivhoone (1938)
- Tartu Kaitseliidu maja (vahepeal EPA) (1938)
- Pangahoone Pärnus (1939)
- Tallinna ülikooli hoone Narva maanteel (1938–1940)
- Estonia teatri taastamine (1945–1950)
- Tallinna laululava (1958)

25. Kes laulab? (heliplaadilt)

VI

26: See 1955. aastal Vermontis sündinud sportlane võitis 1976. aastal olümpiahõbeda, 1982 maailmameistrivõistluste pronksi ja 1983. aasta maailmakarika kolmanda koha. Ta pani aluse ühele uuendusele, mis muutis tema spordiala täielikult. Küsime nime ja uuendust.

27: Gruusia on andnud maailmale kaks male maailmameistrit. Küsime mõlema nime.

28. Selle maailmas populaarsust koguva spordiala väljapaistavaimad hetkenimed on Semmy Schilt, Remy Bonjasky, Musashi, Peter Aerts, Glaube Feitosa, Jerome Le Banner, Badr Hari jt. Selle ala võistlusi on peetud ka Eestis. Mis ala?

29. Eelmisel kuul puhkes hiigelkaklus Vene jäähoki meistriliigas, kui ühe meeskonna visatud värav jäeti lugemata. Kohtunikud määrasid kakluses osalejatele 338 karistusminutit ja asjatundjate sõnul oli kakluse kestus seni hokis suurim, ületades ka NHL analoogid. Kakluse videot sai jälgida internetis, kaasa arvatud YouTube'is. Küsime, missuguste meeskondade vahel kaklus aset leidis?

30. Selle spordiala medalitabel olümpiamängudel (1992-2004) on olnud järgmine. Milline spordiala?

1. Kuuba 3-1-0
2. USA 1-0-1
3. Jaapan 0-1-2
4. Taiwan 0-1-0
4. Austraalia 0-1-0
6. Lõuna-Korea 0-0-1

VII

31. Seda kuningat kutsuti kogu Euroopa onuks. Tema vendade tütreid olid Rumeenia ja Rootsi kuningannad, õepoeg oli Saksamaa keiser, õetütar Kreeka kuninganna. Tema abikaasa õepoeg oli Venemaa keiser, vennapojad Taani, Norra ja Kreeka kuningad. Küsime kuninga nime.

32: Aastaarv?

- Sylvester Howard Roper esitles USA-s esimest aurumootoriga jalgratast, ehk mootorratta eelkäijat.
- Alfred Nobel patenteeris dünaamiidi
- Joseph Lister sooritas esimese steriilse lõikuse
- Mehhiko keiser Maximiliano hukati.
- Sündisid Arturo Toscanini ja marssal Mannerheim

33. Mille traagilisega on läinud Eesti ajalukku Aleksander Tomberg, August Udras, Arnold Allebras ja Aleksander Teder?

34. Semiidi keelte nimetus tuleb ühelt piiblitegelaselt. Kellelt? Lisaks nimele soovime teada, kes ta oli.

35. **Rakkase** tähistas Osmanite riigis ühe elukutse naissoost esindajat, mille meessoost vaste oli **rakkas**. Avalikkuse ees nähti vaid meessoost esindajaid, kes jagunesid omakorda kaheks: **tavsan oğlan** ja **köçek**. Viimased keelustati riigis ametlikult 1856. Egiptuses oli välismaalastel keelatud sel tegevusalal töötada kuni 2004. aastani. Milline elukutse?

VIII

36. Kes on kunstnik?

37. Kes on pildil?

38. Kes? Tema perekonnanimi kattub ühe riigi pealinna nimega?

39. Kes on helilooja? (heliplaadilt)

40. Kes on pildil?

IX

41. Selle aine ravitoimet kinnitas juba Hippokrates. Paracelsuse ajal läksid valuvaigistina käibele seda sisaldavad mustad “surematuse kivi” nimelised tabletid, seda ainet on kasutatud ka astma, kõhuvaevuste, kehva silmanägemise ravis.
42. Seda toodet ... valmistab 1932. aastal Ole Kirk Christianseni asutatud kontsern ... Group. Oma tuntuima tootega tuli firma välja juba 1949. aastal. Toote nimi on tuletatud kohaliku keele fraasist, mille ingliskeelne tõlge oleks “mängi hästi”. Firma on rajanud ka neli ...land nimelist teemaparki. 2000. aastatel on kontsern olnud küll tõsistes majanduslikes raskustes.
43. Aasta algul esitles India autotootja Tata Delhis maailma odavaimat autot, mille hinnaks on umbes 30 000 Eesti krooni. 624-kuupsentimeetrise töömahuga bensiinimootor on võimsusega 33 hobujõudu. Imepisikese sõiduki tippkiirus küünib 96 kilomeetrini. Mis on selle auto nimi?
44. See 20. sajandi teadusfilosoof (1924-1994) pühendas suure osa loomingust võitlusele teaduse ülimuslikkuse vastu ühiskonnas, rääkides “tõe türanniast” ja sellest, et teadus on muutunud repressiivseks ideoloogiaks. Tema tööde hulgas on näiteks “Meetodi vastu”, artiklikogumik “Head aega mõistusele” jms. Kes?
45. Tarkvaragigant Intel jõudis sel aastal revolutsioonilise tähiseni oma kiibiga Tukwila. Milles seisneb kiibi revolutsioonilisus, kui arvestada, et eelmine samalaadne revolutsioon leidis aset 2006. aastal?

vastused

- 1: c) Nokia (EB)
- 2: a) 537 000 (EB)
- 3: a) Ühendkuningriik ja Iirimaa (EB)
- 4: b) Läti (EB)
- 5: d) Echidna (HS)
6. Ado Anderkopp (HS)
7. Venezuela, (Suur-)Colombia, Peruu, Bolivia (HS)
8. 1916, esimene naine Kongressis, 1941, ainsana sõja vastu (EB)
9. armeenlaste genotsiid (HS)
10. Stalin (HS)
11. beauceron (EB)
12. emu (HS)
13. jangtse jõedelfiin ehk järvevaal (HS)
- 14 Carl Rudolph Lehibert (EB)
- 15: sinine agaav (EB)
- 16: Hekla (HS)
- 17: Nigeeria (HS)
18. Lefkosa, Lefkosia (õigeks loeme ka Ledra/Ledrae) (EB)
19. Tulemaa
20. Letipea Ehalkivi (üks osa vastusest = 1 p) (HS)
- 21: William Shakespeare ja teater The Kings Men (HS)
- 22: Hugo Raudsepp (HS)
- 23: Gwen Stefani (HS)
24. Alar Kotli (HS)
25. Evelin Pang (EB)
- 26: Bill Koch ja uisustiil (HS)
- 27: Nona Gaprindašvili, Maia Tšiburdanidze (HS)
- 28: K-1 (EB)
- 29: Kaasani Ak bars ja Tšeljabinski Traktor (EB)
30. pesapall (HS)
- 31: Edward VII (HS)
- 32: 1867 (HS)
- 33: 1. dets 1924 hukkunud Tondi sõjakooli kadetid (EB)
- 34: Seem, Noa poeg (EB)
35. kõhu- ehk nabatantsija (HS)
- 36: Max Ernst (HS)
- 37: Jasper Pääkkönen (EB)
- 38: Brasiilia modell Adriana Lima (EB)
39. Camille Saint-Saëns (HS)
40. Jeremy Irons (HS)
41. oopium (HS)
42. Lego (HS)
43. Nano (EB)
44. Paul Feyerabend (EB)
45. esimene kiip, kus kaks miljardit transistorit (2006. aastal üks miljard = 1p) (EB)

Küsimused: Heiki Suurkask, Erki Bahovski